

Angrebet på Pearl Harbor

Søren Nørby

Sunkne og brændende slagskibe i Pearl Harbor den 7/12 1941.

En sejrrig start på en tabt sag.

Pearl Harbor, Oahu, søndag den 7. december 1941. Klokken lidt i 8 om morgenen.

På en normal søndag ville tropperne på den amerikanske Stillehavsflådes hovedbase i Pearl Harbor på dette tidspunkt være ved at vågne op på denne

hviledag. Men søndag den 7. december var ikke en normal dag for tropperne stationeret ved Pearl Harbor. Fem minutter i otte startede den første bølge af japanske fly deres angreb på de amerikanske krigsskibe, der lå opankret i Pearl Harbor, og startskuddet til Amerikas indtræden i Anden Verdenskrig blev - bogstaveligt talt - fyret af. Det er

i år 60 år siden denne begivenhedsrige dag, og jeg vil med denne artikel forsøge at klarlægge den udvikling i forholdet mellem USA og Japan, der, i 1941, fik den japanske regering til at tage beslutningen om krig, og samtidig forklare, hvordan det succesfulde angreb lagde kimen til Japan senere nederlag.

Optakten - Japans vej til stormagtsstatus.

For at forstå baggrunden for Japans angreb på Pearl Harbor skal man, efter min mening, helt tilbage til de begivenheder, der fandt sted, i det Fjerne Østen i starten af forrige århundrede.

Kejserriget Japans første skridt mod stormagtsstatus blev taget i 1904-05, hvor Japan udkæmpede en krig mod Rusland¹, der hovedsageligt drejede sig om kontrollen med adgangen til Kina. Til USA og de europæiske stormagters store overraskelse vandt det "nye"² land, Japan, en knusende militær sejr over Rusland, og fik konsolideret sit fodfæste på det kinesiske hovedland.³

Allerede på dette tidspunkt var Japan et land i en rivende udvikling med en kraftigt voksende industri og befolkning. Men Japans problem var - og er til dels stadigvæk - mangel på råvarer og markeder til dets meget eksportorienterede industri. De råvarer, som Japan manglede, fandtes i overflod i

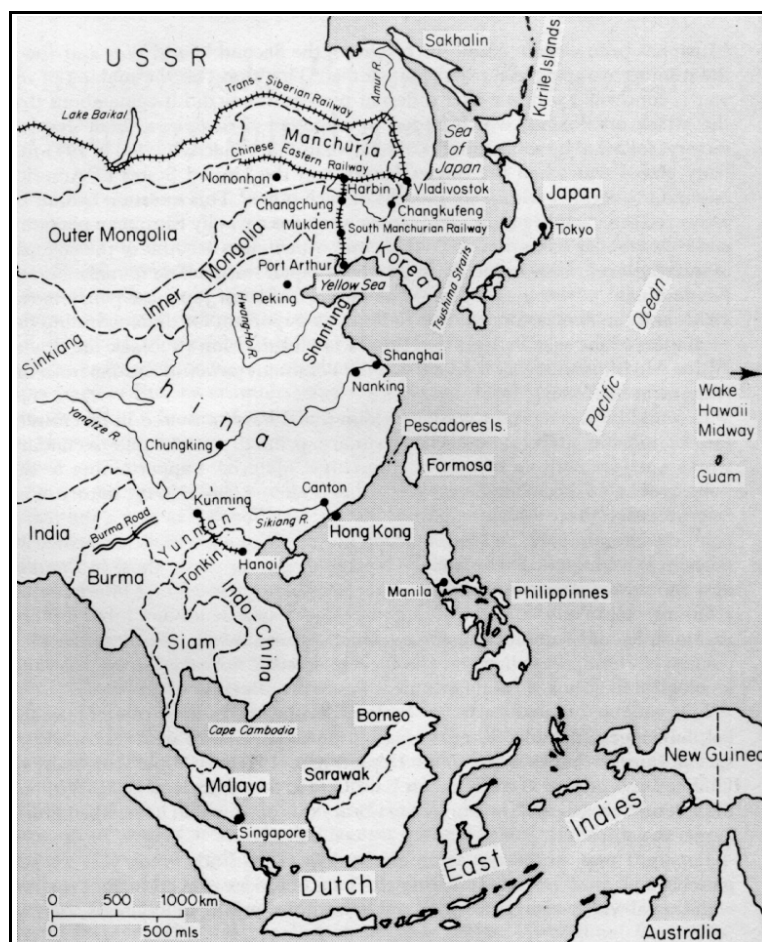
Kina og i de europæiske og amerikanske kolonier, der lå omkring Japan. Det gjorde, at Japan ønskede større indflydelse og helst uhindret kontrol over disse områder.

Efter sejren over Rusland fortsatte Japan en offensiv udenrigspolitik, der skulle udbrede og konsolidere dets magtbasis i Det Fjerne Østen. I 1910 annekterede Japan Korea og ved udbruddet af Første Verdenskrig erobrede Japan - med vestmagternes billigelse - de tyske kolonier i Stillehavet⁴.

I starten af 1920'erne kom en liberal regering til magten i Japan og dens mindre konfliktsøgende udenrigspolitik gav sig bl.a. udslag i, at Japan i 1922 var medunderskriver af Washington-aftalen, der indeholdt en række aftaler, der skulle mindske spændingen i stillehavsområdet⁵. Det liberale styre fik dog en kort levetid, og i slutningen af 20'erne vendte Japan tilbage til den offensive udenrigspolitik - der blev yderligere forstærket, da det store børskrak i 1929 også slog igennem i Japan, og forstærkede behovet for fri adgang til eksportmarkederne i det Fjerne Østen.

Tonen blev skærpet overfor Kina, og da det i starten af 1930'erne forsøgte at

~

Det Fjerne Østen 1940.

begrænse japanernes indflydelse, godkendte den japanske regering i 1931, at hæren foretog et mindre afstraffelsesangreb på de kinesiske styrker i Manchuriet. Men hæren gik - i direkte modstrid med regeringens ordrer - langt videre og forjog alle kinesiske styrker fra Manchuriet, og oprettede

staten Manchuko⁶. Allerede her viste hæren, hvem der egentligt havde magten i japansk politik, og hvor magtesløs den valgte japanske regering i realiteten var. Der havde inden angrebet været forslag fremme i regeringen om nedskæringer i hæren, og at hæren i Manchuriet overhørte regeringens

ordre, kan ses som et modsvar på disse forslag⁷.

Det japanske samfund var på dette tidspunkt udpræget todelt. Siden moderniseringens begyndelse omkring 1877 var det japanske samfund gennemgået en massiv og meget hurtig ændring fra feudal- til industrisamfund. Denne ændring var hovedsageligt slået igennem omkring Japans storbyer, og ikke så meget på landet. Men det var netop fra landbefolkningen, at hæren fik hovedparten af sine soldater og officerer, og disse var stadig meget påvirket af det gamle samfunds værdier, som troskab mod landet og kejseren. Og de var gennemsyret af en tro på den japanske races overlegenhed overfor resten af verden. Modsat var hovedparten af regeringens civile medlemmer uddannet i udlandet og havde en mere moderat og kompromissøgende holdning. Der rasede en hård magtkamp mellem disse to grupper, men hæren vandt, og efter invasionen af Manchuriet havde regeringen reelt ingen kontrol over hæren. Officielt var det først ved invasionen af Kina i 1937, at regeringen overdrog al kontrol over krigsførelsen til hæren, men reelt skete dette meget før⁸.

Den 7. juni 1937 invaderede den japanske hær Kina, og erobrede i løbet af de følgende måneder hurtigt hele den nordlige del af Kina, samtidig med at den japanske flåde blokerede kinesiske

havnebyer. Det var Japans intention at oprette en "*Great East Asian Co-Prosperity Sphere*". En handelssammenslutning med Japan som det førende land, og med fri adgang for japanske varer til alle de medvirkende landes handelsmarkeder. Men i begyndelsen af 1940 var den japanske krig i Kina kørt fast, og japanerne begyndte at lede efter andre steder, hvor de kunne få de handelsmarkeder og råvarer, de havde brug for. Naturligt vendte de blikket mod syd, og de europæiske og amerikanske kolonier⁹.

Beslutningen om krig mod USA.

I starten af 1940 rådede Japan over en hær og flåde, der både tal- og materielmæssigt var helt på linie med og på mange områder de amerikanske og engelske styrker overlegne. (*Se bilag I*) Dette var efterhånden ved at gå op for den amerikanske præsident Franklin D. Roosevelt. De nye styrkeforhold, kombineret med Japans stigende tilnærmelser overfor Tyskland og Italien¹⁰ og dets fortsatte krigeriske optræden i Østen, fik Roosevelt til at begynde en kamp med den amerikanske Kongres om en forøgelse og modernisering af den amerikanske hær og flåde.

USA var på dette tidspunkt præget af en stærk isolationistisk bevægelse, der ikke ønskede at USA skulle blande sig i noget uden for det de kaldte deres "interessesfære", hvilket vil sige områ-

~

der som den amerikanske regering anså for vigtige for USA's sikkerhed. Denne holdning havde bl.a. medført store nedskæringer i de væbnede styrker, og det var dette, Roosevelt forsøgte at ændre på. På grund af stor modstand fra Kongressen gik dette meget trægt i starten, men da amerikanerne så, hvor let de tyske tropper overløb Frankrig i maj 1940, ændrede folkestemningen i USA sig, og amerikanerne begyndte at indse, at isolationisme ikke var den rigtige løsning. I løbet af sommeren og efteråret 1940 fik Roosevelt vedtaget en række love, der bl.a. fordoblede den amerikanske flådes tonnage (*se Bilag I*) og indførte værnepligten og man begyndte at forstærke baserne i det Fjerne Østen. Men samtidig forsikrede Roosevelt den amerikanske befolkning, at USA ikke ville blande sig i den verserende krig i Europa og kun ville gå i krig, hvis det blev udsat for et direkte angreb.¹¹

Et andet element ved Frankrigs fald var, at den tysk kontrollerede franske regering i Vichy i slutningen af 1940 efter hårdt pres fra den japanske regering, overdrog kontrollen med Fransk Indokina¹² til Japan, som efterfølgende besatte den nordlige del. Japanernes hovedformål med overtagelsen af Indokina var at lukke af for USA's støtte til de kinesiske tropper¹³, men samtidig gav det Japan en helt ny status i Asien. Fra at være nærmest isoleret i den nordlige del af Fjernøsten, havde Japan

nu et nyt springbræt mod de europæiske kolonier i det sydøstlige Asien. Disse kolonier var rige på råvarer og, pga. krigen Europa, i meget dårlig forsvarsmæssig stand¹⁴.

Det diplomatiske forhold mellem USA og Japan var på samme tid meget dårligt. Der havde i mange år været problemer med at få Japan til at overholde de indgåede aftaler¹⁵, og Japans krig mod kineserne, herunder især blokaden af de kinesiske havne, havde gjort stor skade på amerikanske handelsinteresser, hvilket yderligere havde forværret forholdet. I et forsøg på at presse japanerne til igen at trække sig ud af Fransk Indokina, forbød USA eksport af bl.a. stål og flybrændstof til Japan, og dette fik forholdet til at gå helt i hårknode.

For første gang begyndte Japan for alvor at overveje en krig mod USA.

Præsident Roosevelt vidste godt, at USA ikke var klar til krig og derfor fortsatte han den amerikanske olieeksport til Japan trods landets fortsatte offensive opførsel - og trods rationering af olien i USA. På dette tidspunkt dækkede olieimporten fra USA 80 % af Japans oliebehov!¹⁶, og Roosevelt vidste godt, at hvis han lukkede af for olien, så ville det kun være et spørgsmål om tid, før den japanske hær ville erobre de store olieområder i Holland-ske Østindien¹⁷, og det var dette, han

▼

forsøgte at undgå eller forsinke ved at fortsætte eksporten af olie. Havde Japanerne invaderet Hollandsk Østindien, ville det have medført en krig med England og Holland¹⁸, men det er efter min mening ikke sikkert, at Roosevelt ville have kunne overtale Kongressen til også at gå i krig mod Japan. Et sådant angreb havde ikke været et direkte angreb på USA's territorium eller interessesfære, så Roosevelt havde haft meget svært ved at argumentere for en krig, da han, som tidligere nævnt, havde lovet den amerikanske befolkning, at der kun ville blive krig, hvis USA selv blev angrebet.

Japanerne gik med til at møde op til forhandlinger i Washington for at prøve at løse striden om Indokinas status via diplomatiske midler, men hjemme i Japan gik generalstaben i gang med at støve de allerede lagte krigsplaner af. De krav som japanerne fremsatte ved forhandlingernes start den 6. august, viser med al tydelighed graden af storhedsvanvid, der gennemsyrede den japanske regering. Udover støtte til at slutte krigen i Kina - på Japans betingelser -, så skulle USA anerkende Japans territoriale ekspansion i den sydlige del af Stillehavet - herunder også i Indokina - og rømme den amerikanske base på Filippinerne, der skulle erklæres for neutralt område. Derudover skulle USA også garantere, at Japan fik rigelige forsyninger af vigtige råvarer såsom olie, tin, gummi og nikkel¹⁹.

Det burde ikke overraske nogen - heller ikke japanerne - at amerikanerne afviste dette "forhandlingsudspil". Men USA var meget interesseret i at vinde tid, så deres afvisning var ikke total, og forhandlingerne fortsatte, selv om begge parter vidste, at der var meget ringe chancer for at opnå et forlig.

I et yderligere forsøg på at afskrække japanerne fra at påbegynde krigeriske handlinger, beordrede præsident Roosevelt samtidig den amerikanske Stillehavslåde flyttet fra dets daværende base i San Diego i Californien til Pearl Harbor. Da den øverstkommanderende for Stillehavslåden protesterede over denne beslutning med begrundelsen, at Pearl Harbor ikke var sikker nok, fyrede Roosevelt ham!²⁰ Pearl Harbor ligger i Hawaii-ø-kæden på en strategisk vigtig placering cirka midt mellem USA's østkyst og Filippinerne, og ved at flytte flåden til Pearl Harbor kunne den nå 6-7 dage før frem til de amerikanske tropper på Filippinerne, end hvis den havde været stationeret på den amerikanske vestkyst²¹. En taktisk set sund disposition, men man var i forsvarskommandoen godt klar over, at Pearl Harbor var i en meget dårlig forsvarsmæssig stand, og igennem hele 1941 blev forstærkning af forsvaret prioriteret højt, men der var få ressourcer til rådighed, at kun meget små og aldeles utilstrækkelige forbedringer blev gennemført, inden japanerne an-

~

greb.²²

Den 23. juli 1941 blev forholdet mellem USA og Japan yderligere forværret, da japanske hærenheder rykkede ind i den sydlige del af Fransk Indokina, hvorfra de udgjorde en meget nærværende trussel mod de engelske og hollandske kolonier i det sydøstlige Asien. Dette fik USA og England til, efter frugtesløse forhandlinger, at indfryse alle japanske værdier i de to lande, og standse enhver eksport til japansk kontrollerede områder - herunder også olieeksporten. Dette fjernede med et slag grunden under den japanske økonomi og hærens evne til at føre krig. For at frigive de indefrosne værdier krævede USA, at Japan trak sig ud af Indokina igen, og indstillede krigen i Kina. Beregninger, foretaget efter krigen, anslår, at Japanerne med det daværende forbrug havde oliereserver til ca. 2 års brug²³, hvorefter den japanske økonomi ville bryde sammen. Men i tilfælde af en storkrig, rakte disse reserver ikke langt, og så måtte Japan hurtigt erobre områder, hvorfra det kunne få dækket sit behov for råvarer - herunder især behovet for olie.

Amerikanerne havde fået japanerne presset op i en krog, hvorfra der kun var to mulige udveje - en æreløs tilbagetrækning fra Indokina og Kina eller krig.

Det er min vurdering, at amerikanerne ikke ønskede en krig på dette tids-

punkt. Havde den japanske regering derfor været villig til at komme med visse indrømmelser, som f.eks. at rømme den sydlige del af Indokina og - midlertidigt - stoppe eller nedtrappe krigen mod Kina, så havde det været muligt at nå en forhandlingsløsning. Med den store indflydelse militæret havde i det japanske samfund - en indflydelse, der blev støttet af hovedparten af den japanske befolkning -, så er det min vurdering, at en beslutning om tilbagetrækning ikke var blevet accepteret af hæren og befolkningen, og ville i yderste konsekvens have medført et militærkup²⁴, og af frygt for et sådant, valgte den japanske regering den hårde linie overfor USA. I Washington fortsatte forhandlingerne mellem USA og Japan, men hjemme i Japan havde regeringen reelt opgivet at nå en forhandlingsløsning. De begyndte i stedet i dybeste hemmelighed at forberede en krig mod USA²⁵.

"Bestig Niitakayama 1208".

I starten af november overtog general Hideki Tojo posterne som regeringschef og krigsminister i Japan. Han var en af hærens høge, og troede ikke på en forhandlingsløsning med USA. Han satte den 29. november som absolut sidste chance for at nå en diplomatisk løsning. Var der denne dato ikke fundet en løsning, som han og hæren kunne godtage, betød det krig. Valget af den 29. november skyldes ikke Tojos utålmodighed, men det faktum, at

et japansk angreb skulle påbegyndes før den 15. december, hvis hæren skulle nå de fastsatte mål, inden monsunregnen satte ind²⁶. En eventuel krigs startdato blev derfor allerede den 6. november fastsat til den 7. december 1941²⁷.

Den 20. november afleverede den japanske ambassadør i Washington det sidste japanske forslag til en løsning, men det svar, han modtog den 26. november, indeholdt stadig de for japanerne uacceptable krav om japansk tilbagetrækning fra Indokina og Kina. Altså blev der krig. Samme dag afsejlede den flådestyrke, der skulle angribe Pearl Harbor²⁸. Men de japanske diplomater i Washington forhandlede videre, og lod som om, Japan stadig var meget interesseret i en forhandlingsløsning. Regeringen besluttede, at den japanske ambassadør i Washington skulle overrække krigserklæringen til USA's regering maksimum 90 minutter før angrebet på Pearl Harbor - altså så sent, at det ikke var muligt at alarmere Pearl Harbor.

Både den japanske hær og flåde havde i gennem mange måneder beredt sig på krig, og planerne for krigens start var allerede lagt. På trods af stor intern modstand i overkommandoen, var det lykkedes den øverstkommanderende for flåden, storadmiral Isoruko Yamamoto, at få vedtaget en plan, der indebar, at krigen ville blive startet med et

overraskelsesangreb på den amerikanske Stillehavsflådes hovedbase i Pearl Harbor²⁹. Samtidig med dette angreb skulle andre afdelinger den japanske hær og flåde angribe de amerikanske tropper på Filippinerne, de engelske i Malaysia og Hong Kong, og de hollandske i Hollandsk Østindien.

Det var storadmiral Yamamotos plan at dette overraskelsesangreb skulle give japanerne tid til at erobre og befæste de vigtigste øer i Stillehavet og det sydøstlige asien, så amerikanske land-gangsforsøg ville blive så beko-stelige, at de ville foretrække at forhandle frem for at fortsætte krigen.

Yamamoto havde studeret i USA og været militærattache ved den japanske ambassade i Washington, og han var helt på det rene med USA's latente styrke. Han havde - modsat hans kollegaer i overkommandoen - ingen illusioner om, at Japan var i stand til at vinde en længerevarende krig mod USA. Men samtidig så han, da krigen viste sig uundgåelig, et overraskelsesangreb som det mod russerne i 1904 eller englændernes angreb på den italienske flåde i 1940³⁰, som Japans eneste chance for at få et forspring, der ville give dem tid til at opnå en gunstig forhandlingssituation. Til dette angreb havde han samlet en flådestyrke bestående af alle flådens 6 store hangarskibe³¹, og en del større flådefartøjer, hvis hovedordre var at sænke ethvert

~

fremmede fartøj, flådestyrken mødte på vej mod Pearl Harbor.

Den japanske flåde havde trænet dette angreb på Pearl Harbor siden i september 1941, men premierminister - og general i hæren - Tojo blev først informeret om planen den 30. november. Dette viser igen, hvor uafhængigt af regeringen hæren og flåden fungerede³².

Storadmiral Isoruko Yamamoto.

Yamamoto gav ordrer til flådens afsejling uden at have Tojo eller kejserens³³ godkendelse af krigsplanerne. Kejseren godkendte først krigsplanerne den 2. december, hvorefter Yamamoto udsendte det planlagte signal til flåden *Bestig Niitakayama*³⁴ 1208, et signal, der reelt betød "Påbegynd krigshandlingerne den 8. december"³⁵.

En af grundene til, at kejserens godkendelse kom så sent, var, at var den japanske flådestyrke blevet opdaget, og forhindret i at gennemføre angrebet, så var det overkommandoens plan at lade som om, at angrebet var planlagt af en gruppe rebelske officerer uden kejserens viden eller godkendelse. På denne måde mente japanerne, at de havde kunne klare frisag, hvis planen blev røbet.

**"AIRRAID ON PEARL HARBOR
THIS IS NO DRILL".³⁶**

Amerikanerne havde igennem en længere periode været i stand til at bryde de japanske radiokoder. Ud fra disse meddelelser var amerikanerne godt klar over, at japanerne rustede sig til krig. Men amerikanerne opsnappede over 26.000 radiomeddelelser før krigens start, og på trods af det meget spændte forhold mellem USA og Japan var der ikke ressourcer nok til at oversætte dem alle sammen, så amerikanerne havde ingen reel viden om japanernes planer. Den 27. november blev enhederne i Pearl Harbor sat i alarmberedskab, men ideen med dette skridt var at mindske flådens reaktionsstid, ikke at forebygge et angreb på Pearl Harbor.

I slutningen af november og starten af december var amerikanerne via de opsnappe japaniske radiomeddelelser, blevet klar over, at store japanske flådeenheder og troppetransporter var afgået fra Japan med kurs mod ukendte destinationer i det sydøstlige Asien og Stillehavet. Alle i forsvarrets hovedkvarter i Pentagon regnede med, at japanerne ville begynde krigen med et angreb på Malaysia og Hollands Østindien og muligvis et mindre angreb på de amerikanske styrker i Filippinerne, og i Pentagon planlagde flådens chefer, hvordan enhederne i Pearl Harbor skulle reagere på dette angreb.

Amerikanerne undervurderede japanerne i en grad, der er svært at forstå. På trods af japanernes høje tekniske niveau var den generelle holdning i USA stadig, at japanerne kun var i stand til kopiere amerikanske og europæiske opfindelser, og ikke til at bygge noget af værdi. Denne samme følelse af overlegenhed, som japanerne led af, var også meget udpræget i USA, og ingen i USA troede at japanerne var i stand til at gennemføre en så teknisk krævende operation som angrebet på Pearl Harbor³⁷.

Et andet problem var, at selv om overkommandoen i Pentagon havde en stærk formodning om den kommende krig, så nåede beskeden, pga. kommandostrukturen i USA's væbnede

styrker, aldrig frem til de kommanderende officerer på Hawaii. De opsnappe japaniske radiomeddelelser blev videresendt til USA via Hawaii, og i Pentagon troede man fejlagtigt, at man på Hawaii var i stand til at bryde koderne. Men det var man ikke, og de kommanderende officerer på Hawaii vidste derfor intet konkret om den stigende krigsfare. Hærens chef, General Short, fik kun at vide, at der var en stigende risiko for sabotage fra de 160.000 amerikanere af japansk oprindelse, der boede på Hawaii, og det fik ham til at beordre alle fly stillet op vingetip ved vingetip. Dette gjorde dem lette at bevogte, men samtidig til lette mål i tilfælde af et luftangreb. Set i bakspejlet lyder det nok som om, amerikanerne sov i timen, men ingen havde forestillet sig, at en stor japansk flådestyrke uopdaget kunne sejle fra Japan til Hawaii, og ende i en position 235 mil nord for Hawaii! Men det var netop, hvad der skete³⁸.

Omkring klokken 7.55 søndag d. 7. december (lokal tid) angreb den først bølge af japanske fly de opankrede skibe i Pearl Harbors havn³⁹. Der var på dette tidspunkt omkring 70 flådefartøjer i havnen, herunder hele Stillehavsflådens otte skibs store slagskibsstyrke. Men til japanernes store skuffelse var ingen af flådens 3 hangarskibe i havnen⁴⁰.

Japanernes første bølge bestod af 183

~

fly⁴¹ og angrebet kom som så stor et chok for amerikanerne, at de de første par minutter troede det var en meget livagtig øvelse, og der gik over 4 minutter før amerikanerne begyndte at skyde igen!

Udover at angribe skibene i havnen blev de amerikanske flybaser også angrebet, og det lykkedes japanerne at skabe så meget ødelæggelse og kaos, at det kun lykkedes amerikanerne at få meget få fly i luften.

Men selve basefaciliteterne i Pearl Harbor blev ikke ramt.

Japanernes anden bølge ankom 50 minutter senere. Den bestod af 167 fly, og de fuldførte den ødelæggelse første bølge havde igangsat. Da de sidste japanske fly forlod Pearl Harbor kl. 9.45, havde de effektivt sat hovedstyrken af den amerikanske Stillehavsflåde ud af spillet⁴². To slagskibe var totalt ødelagt - herunder U.S.S. ARIZONA, hvor en bombe havde truffet forreste magasin, og sænket skibet med et tab af 1177 mand⁴³. Derudover var de resterende seks slagskibe sat ud af spillet i kortere eller længere tid. 188 fly var ødelagt og 158 beskadiget. De menneskelige tab beløb sig til 2403 dræbte og 1178 sårede.

Japanerne mistede 29 fly, 5 dværgubåde⁴⁴ og 64 mand.

Yamamotos plan havde haft mere succes end selv han kan have forudset⁴⁵,

og japanerne havde nu frit slag i resten af Stillehavet. Men spørgsmålet er, om Yamamoto havde valgt det rigtige mål⁴⁶.

"When this war is over, Japanese will be spoken only in Hell!"

Efter angrebet rådede amerikanerne over tre hangarskibe, tre lettere beskadiget slagskibe, 18 krydsere og en mængde mindre skibe⁴⁷ samt en fuldt

▼

Den amerikanske destroyer U.S.S. SHAW eksploderer under angrebet på Pearl Harbor.

udrustet og krigsklar base i Pearl Harbor. Det japanske angreb havde koncentreret sig om skibene i havnen og ikke om de store brændstoflagre og reparationsfaciliteter, der også fandtes i Pearl Harbor. At japanerne ikke fik ramt nogle af den amerikanske flådes hangarskibe var et uheld⁴⁸, men at de ikke smadrede basefaciliteterne var helt klart en fejl disponering. Havde japanerne ødelagt brændstoflagrene havde de været i stand til at lamme *hele* den amerikanske Stillehavsflåde i mange måneder og ikke bare de slag-

skibe, der ved angrebets succes alligevel viste sig at være forældede.

Men Yamamoto havde under hans planlægelse af angrebet på Pearl Harbor begået en anden og meget mere alvorlig fejl vurdering. Han havde regnet med, at når nyheden om tabet af den amerikanske flåde nåede USA's befolkning, så ville den isolationalistiske bevægelse igen få vind i sejlede og tvinge regeringen til at finde en for

✓

Disse gutter blev myrdet!⁵¹

handlingsløsning⁴⁹. Men da nyheden om angrebet på Pearl Harbor nåede Washington i løbet af den 7. december⁵⁰ lød der et ramaskrig blandt den amerikanske befolkning. Her var i følge den amerikanske befolkning ikke tale om et angreb på en militær installation et sted i Stillehavet, men et angreb på selve USA, og så tilmed til angreb, der havde fundet sted uden krigs-erklæring. På grund af problemer på den japanske ambassade i Washington med at oversætte den kodede tekst blev den japanske krigserklæring først afleveret godt 55 minutter *efter*, at

angrebet var begyndt. Så Japan angreb reelt uden en forudgående krigserklæring, et faktum, der gjorde, at den amerikanske befolkning ikke anså de dræbte den 7/12 som acceptable krigstab, men som amerikanere myrdet med koldt blod af de snu og forræderiske japanere.

Den amerikanske holdning vises meget godt ved dette afsnits titel, der er et citat af den amerikanske admiral Hasey, da han om eftermiddagen den 7. december ankom til Pearl Harbor og så de ødelæggelser, japanerne havde på-

▼

ført Pearl Harbor.

sageligt civile japanere.

Vreden samlede den amerikanske befolkning og fik dem til at levere ofre, den ellers ikke ville være gået med til⁵², og den fik ungdommen til at strømme til forswarets rekruteringskontorer. Under opråb såsom "*Husk Pearl Harbor*" og "*den eneste gode japser er en død japser*" meldte 900.000 amerikanere sig på 12 måneder til flåden - en opbakning, der var så stor, at flåden på et tidspunkt var tæt på at mangle træningskapacitet til alle disse nye rekrutter⁵³.

Paradoksalt nok løste tabet af de mange slagskibe et andet problem for den amerikanske flåde. De første skibe bygget under det flådebygningsprogram, der var blevet sat i værk i midten af 1940, var af ved at løbe af stabelen, men flåden havde hidtil manglet erfarent mandskab til disse skibe. Men nu da slagskibene enten lå på bunden af Pearl Harbor eller skulle på værft i adskillige måneder, var der pludselig mange tusind erfarne sømænd, der ikke havde noget at lave, og dette gjorde, at de nye skibe kom i aktion hurtigere end planlagt.

Sidst men ikke mindst blev japanernes *forræderiske* angreb brugte som retfærdiggørelse for de to atombomber mod Hiroshima og Nagasaki, der nok tvang japanerne til at afslutte krigen, men samtidig dræbte 120.000 hoved-

▼

Noter.

1. Krigen startede den 8/2 1904, hvor en japansk flådestyrke, uden forudgående krigs-erklæring, gennemførte et natligt torpedo-angreb på den russiske stillehavsflåde, der lå opankret ved den russiske hovedbase i Port Arthur.
2. Japan var indtil 1854 lukket for udlændinge. Først i 1854 fik den amerikanske kommandør Perry på USA's vegne forhandlet sig frem til at fremmede magter kunne få adgang til det japanske marked. Japan var herefter præget af et par år med interne uroligheder. Først i 1877 havde et nyt styre konsolideret sin magt og kunne begynde en modernisering af det japanske samfund. Igennem de næste mange år blev udlændinge systematisk inviteret til Japan for at videregive deres viden til japanerne og hjælpe med at modernisere det japanske samfund. Bl.a. moderniserede franske og tyske officerer hæren, hollandske ingeniører opbyggede en moderne infrastruktur, og engelske søfolk reorganiserede og moderniserede flåden. (Beckett 1990, s.7)
3. Allerede i 1894-95 havde den japanske hær og flåde slået den kinesiske hær og vundet fodfæste i Kina og overtaget kontrollen med en række strategisk vigtige øer, bl.a. Formosa (i dag Taiwan). (Beckett 1990, s.7)
4. De største og vigtigste af disse kolonier var Marianerne, Karolina-øerne og Marshall-øerne. (Beckett 1990, s.8)
5. Resultatet af Washington-konferencen var en aftale, hvor de underskrivende lande forpligtede sig til at respektere hinandens grænser - herunder også Kinas. Derudover forpligtede USA, England, Frankrig, Japan og Italien sig til et 10-årigt byggestop for nye krigsskibe, og der blev opsat mål for krigsskibsforholdene landene imellem. Ifølge denne aftale måtte Japans flåde maks. udgøre 3/5 del af amerikanernes. (Morris 1984, s. 91-93).
6. Officielt var Manchuko en uafhængig stat, og den blev ledet af Kinas tidligere kejser Pu Yi, men ingen var i tvivl om, at han var en japansk kontrolleret marionetdukke. Invasionen af Manchuriet blev stærkt for dømt af samtlige medlemmer af Folkeforbundet, og det vedtog i 1933 en resolution, der krævede, at Japan straks trak sig ud af Manchuriet igen. I stedet meldte Japan sig ud af Folkeforbundet - et skridt, der var konsekvensfrit, da Folkeforbundet ikke besad nogen reel magt, og ikke kunne gennemtvinge nogen form for straffeaktioner mod Japan.
7. Der blev ikke skåret ned i hæren og flådens del af det japanske statsbudget - tværtimod. I starten af 1941 gik 49 % af statsbudgettet til hæren og flåden. (Pie-kalkiewicz 1985, s. 20)
8. Straks efter angrebet på de kinesiske troppe i Manchuriet, lovede den japanske regering, at den japanske hær snarest ville blive trukket tilbage, men da angrebet blev støttet både af den japanske befolkning og af kejseren, var dette ikke muligt.
9. Morris 1984, s. 110.
10. Japan, Tyskland og Italien underskrev den 27. september 1940 Tremagtspagten, der bl.a. gav Japan ubegrænset ret til at ændre på grænserne i Asien (§2) og hvor de 3 magter forpligtede sig til at yde hinanden støtte i tilfælde af angreb (§3). §3 medførte, at hvis USA angreb Japan ville det blive en 2-frontsrig, da Tyskland og Italien i så fald ville erklære USA krig. (Pie-kalkiewicz 1985, s. 20-22 + Sommerville 1989, s.56)
11. Morris 1984, s. 102 + 106 + Pie-kalkiewicz 1985, s. 5-9.
12. Fransk Indokina bestod dengang af hvad der i dag er Vietnam, Thailand, Laos og Cambodja.
13. Nationalist-Kina var i 1940 kommet med i del "Lend & Lease" aftale, der gjorde det muligt for kineserne at "låne" amerikansk krigsmateriel, som de først skulle betale

- for efter krigens afslutning. (Piekalkiewicz 1985, s. 9)
14. Beckett 1990, s.9 + Morris 1984, s.110
 15. I 1936 havde Japan ensidigt opsagt den flådebegrænsningsaftale, der var blevet indgået på Washington-konferencen i 1922, og havde efterfølgende iværksat et omfattende flådebygningsprogram, der resulterede i, at Japans flåde i september 1941 talmæssigt overgik den amerikanske flåde i hver eneste skibsklasse - for krydsere og destroyeres vedkomne med næsten 100 % (*Se Bilag I*) (Møller 1948, s. 115 + Helmer-Jensen 1985, s.140)
 16. Beckett 1990, s. 10 + Keegan 1989, s. 67
 17. Det nuværende Indonesien.
 18. Holland var allerede besat af Nazi Tyskland.
 19. Møller 1948, s.105
 20. National Geographic Dec. 1991, s. 64 + Prange 1981, s. 37-40.
 21. Der er ca. 4000 km. fra Californien til Hawaii - en sejltur, der med 16 knops - et amerikansk flådefartøjs mest brændstøfsøkonomiske fart - tager ca. 6 dage. Fra Hawaii er der ca. 8500 km. = ca. 13 dage til den amerikanske base i Filippinerne.
 22. Prange 1981, s. 41-43 + 55-69.
 23. Piekalkiewicz 1985, s. 49.
 24. I 1936 var et kupforsøg fra højreorienterede dele af hæren med nød og næppe blevet nedkæmpet.
 25. Japan indgik i september 1941 en alliance med USSR for at sikre Japans nordlige grænse.
 26. Piekalkiewicz 1985, s. 57
 27. På grund af datolinien ville angrebet finde sted den 8/12 Tokyotid, hvilket er den 7/12 på Hawaii og i Washington.
 28. Denne flådestyrke lå på dette tidspunkt ved Kurillerne. En øgruppe 3000 sømil nordøst for Hawaii.
 29. Yamamoto fik først sin vilje, da han truede med ellers at gå af som øverstkommanderende for flåden. (NG, s. 56)
 30. Den 11-12. november 1940 angreb 21 hangarskibsbaserede torpedofly fra den engelske Middelhavsflåde den italienske flåde i dens hovedbase i Tarantos havn. Ved angrebet lykkedes det englænderne - med tabet af 2 fly - at sætte 3 slagskibe, 1 tung krydser og 1 destroyer ud af spillet. Japanerne havde studeret dette angreb nøje. (Helmer Jensen 1985, s. 87 + Sommerville 1989, s. 59 + Prange 1981, s. 40)
 31. Dette var første gang i historien, at to eller flere hangarskibe deltog samlet i et angreb.
 32. Morris 1984, s. 112-114.
 33. Kejseren besad en unik position i det japanske samfund. Han var direkte afkom af Solguden, og kunne derfor ikke gøre noget forkert. Selv om han ingen politisk indflydelse havde, så skulle han stadig godkende regeringens vigtige beslutninger. Havde han nægtet at godkende beslutningen om krig, så var der ikke blevet nogen krig. Men han var ligeså meget som resten af Tojos regering påvirket af de gamle japanske traditioner og æresbegreber, så for ham var krig den eneste løsning.
 34. Niitakayama er det højeste bjerg på Formosa.
 35. Saabye 1977, s. 27.
 36. Denne radiomeddelelse var den første, der blev udsendt fra Pearl Harbor under angrebet. Den blev fem minutter efter angrebets start udsendt på alle frekvenser, og blev også opfanget på østkysten og videre-sendt til Washington. Den første officielle meddelelse indløb først til Washington omkring kl. 13.50. (NG, s. 58)
 37. Prange 1981, s. 35.
 38. Prange 1981, s. 55-69.
 39. Den første japanske krigshandling fandt sted adskillige timer før angrebet på Pearl Harbor, da et engelsk rekognosceringsfly blev skudt ned inden det opdagede en japanske flådestyrke på vej mod Malaysia. (Sommerville 1989, s. 106)
 40. 1 hangarskib var til eftersyn i Californien, mens de 2 andre var i færd med at fragte fly til de amerikanske baser på Midway og

▼

- Wake. Hangarskibet U.S.S. ENTERPRISE befandt sig på angrebstidspunktet ca. 200 sømil vest for Pearl Harbor, hvortil det ankom til den 7. om eftermiddagen. Det skulle oprindeligt have lagt til i Pearl Harbor kl. 0800 om morgenen den 7., men var blevet forsinket pga. dårligt vejr.
41. Mine kilder viser betydelig usikkerhed mht. det præcise antal fly, der deltog i angrebet, men disse tal er de mest brugte, og det er min grund til at bruge dem.
 42. Amerikanernes asiatiske flåde, med hovedkvarter i Manila, havde sammen med englænderne og hollænderne en del mellemstore flådefartøjer i det sydøstlige Asien (*se Bilag I*), men disse skibe blev hurtigt sænket af den japanske flåde og luftvåben.
 43. Oven på vraget af U.S.S. ARIZONA har den amerikanske flåde bygget et mindesmærke for de faldne.
 44. En del af Yamamotos plan var også, at 5 små 2-mands ubåde skulle snige sig ind i Pearl Harbor og sænke evt. ubeskadigede skibe efter angrebets afslutning. Men denne del af angrebet mislykkedes totalt, og ingen af ubådene gjorde nogen skade.
 45. Angrebets hovedmål var de amerikanske slagskibe og ikke hangarskibene.
 46. Amerikanernes evne til at læse den japanske kode gjorde det muligt for dem den 13/4 1943 at hævne angrebet på Pearl Harbor. De dræbte Yamamoto ved at skyde et fly, der transporterede ham, ned. Derudover blev hvert eneste japansk flådefartøj, der havde deltaget i angrebet sænket af den amerikanske flåde i løbet af krigen. (Sommerville 1989, s. 176)
 47. Helmer Jensen 1985, s. 144
 48. Efter krigen har der været en ophidset diskussion, om hvorvidt fremtrædende politikere såsom Churchill eller endda Roosevelt vidste, at angrebet på Pearl Harbor kom, og derfor var i stand til at holde de værdifulde hangarskibe væk fra Pearl Harbor, men en diskussion af dette falder desværre uden for denne artikel.
 49. Prange 1981, s. 21
 50. Der er 5 timers tidsforskel mellem Hawaii og Washington.
 51. Dette billede er taget fra Newsweek, "Remember Pearl Harbor", Special Report, 25. november 1991, side 30.
 52. Den 23. december forpligtede de store amerikanske fagforeninger sig til ikke at strejke mens krigen stod på. (Møller 1948, s. 164)
 53. Morris 1984, s. 114.

Litteraturliste

- Beckett, Ian
“*World War II In The Pacific*”.
1990, Bison Books Ltd.
- Buch, Martin & Beck, Hans Gregersen
“*Skammens morgen*”
Artikel i Fyens Stiftstidende - 1991-12-07.
- Christiansen, Niels-Victor
“*Tora, tora, tora*”.
Artikel i Jyllandsposten - 1991-12-07.
- Helmer Jensen, Ole
“*2. Verdenskrig hvornår skete det*”.
udgave, 1. oplag 1985.
Politikens Forlag A/S, Copenhagen.
- Keegan, John
“*Atlas Of The Second World War*”.
The Times, 1989.
- Morris, James M.
“*History of the US Navy*”.
1984, Bison Books Ltd.
- Møller, Erik m.fl.
“*Krigen 1939-45*”.
Bind II, Nordisk Forlag 1948.
- National Geographic
“*Return to Pearl Harbor*”.
Artikel i vol. 180, NO. 6, December 1991. s. 50-78.
- Newsweek, “*Remember Pearl Harbor*”, Special Report, 25 november 1991, s. 22-31.
- Piekalkiewicz, Janusz
“*Den Anden Verdenskrig*”
Bind 6. Felttoget i øst - Pearl Harbor.
Peter Asschenfeldt's Forlag A/S, Kbh. 1985.
- Prange, Gordon W.
“*At Dawn We Slept - the untold story of Pearl Harbor*”
Penguin Books Ltd. 1981.
- Røjle, Asger
“*En diskussion, der aldrig slutter*”
Artikel i Politiken - 1991-12-05.
- Saabye, E.J.
“*Krigen i Stillehavet - fra Pearl Harbor til Hiroshima*”
Politiken 1977

- Sommerville, Donald
“*World War II, Day By Day*,”
1989, Bison Books Ltd.
- Svejstrup, Poul E.
“*Gåderne om Pearl Harbor*”
Artikel i Jyllandsposten - 1991-12-07.
- Ørstrøm Møller, J.
“*Højdepunkter fra den anden verdenskrig*”
Kapitel 6: Pearl Harbor – Singapore.
Nørhaven Bogtrykkeri a/s, Viborg, 1985

▼

▼

Bilag I

Flådebalancen i Stillehavet. September 1941.

	Slagskibe & Slagkrydsere	Hangarskib	Krydsere
Japan (1)	10	10	38
USA's Stillehavsflåde	9 (*)	3	20
USA's Asiatiske flåde	0	0	2
Storbritannien & Commonwealth (2)	0 (**)	0	8
Holland	0	0	3
USA (3)	15	11	54
	Destroyere	Ubåde	
Japan (1)	112	65	
USA's Stillehavsflåde	50	33	
USA's Asiatiske flåde	13	17	
Storbritannien & Commonwealth (2)	5	0	
Holland	7	15	
USA (3)	191	73	

- (1). Færdigbygget eller under bygning i 1937 programmet.
 (2). I Singapore og Hong Kong i Sep. 1941 og inkluderede 3 krydsere ved Sidney og 1 ved Wellington.
 (3). Under bygning eller planlagt.
 (*) 8 af disse blev beskadiget under Japanernes angreb på Pearl Harbor.
 (**) 1 slagskib & 1 slagkrydser blev i oktober 1941 overflyttet til Singapore.
 Kilde: *The Times: Atlas Of The Second World War, Bison Books Ltd., 1989. s. 67 + World War II Day By Day, Bison Books Ltd. 1989, s.97+103*

▼

▼